

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Vesa Puuronen

Oulun yliopisto

vesa.puuronen@oulu.fi

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Sisältö

Johdanto

-näkökulmasta

Rasismit

Kulttuuripolitiikat

Kulttuuripolitiikka osana rakenteellista rasismia

Kulttuuri valkoisuuden (valkoisen rodun ja ylivallan) tuottajana

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

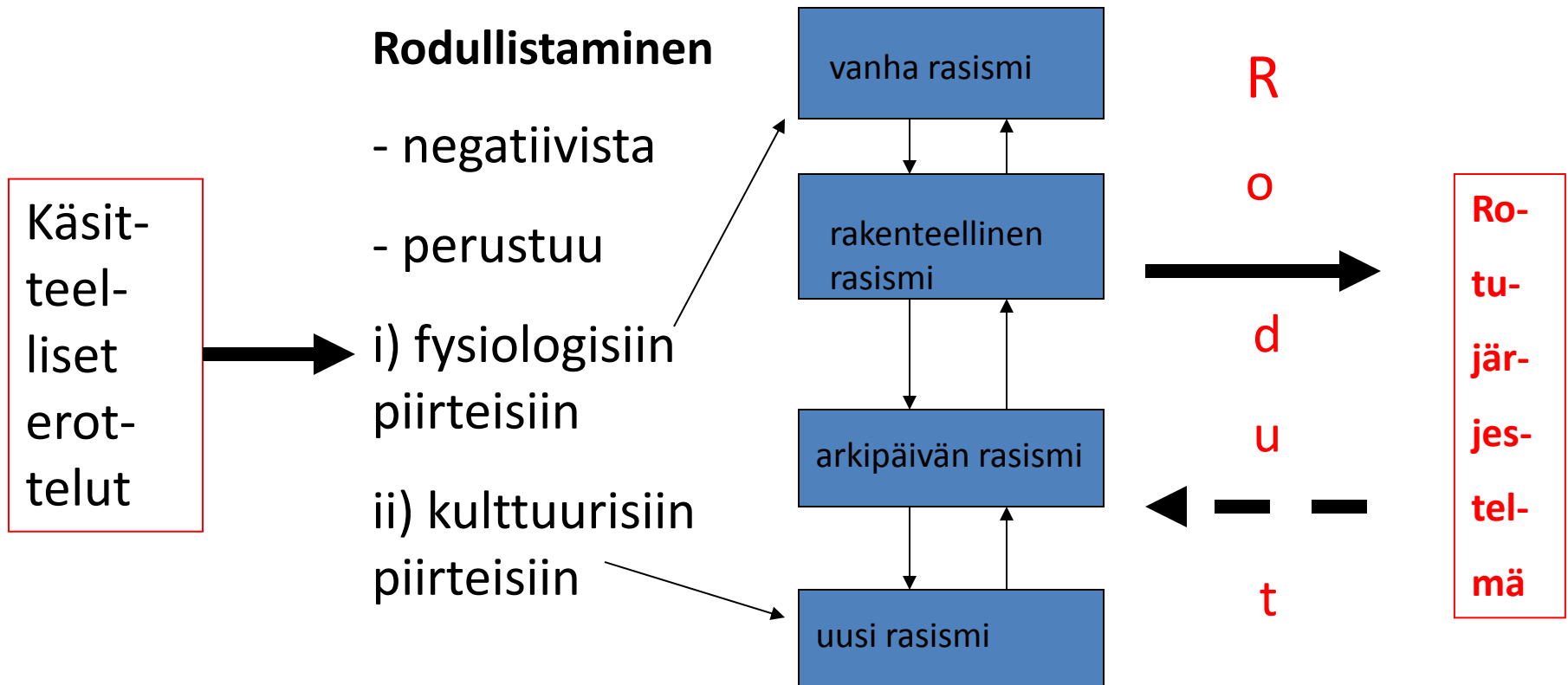
Johdanto – näkökulmasta

Lähtökohdat:

1. Suomalaisessa yhteiskunnassa on rasismia
  2. Rasismia ei voi hyväksyä vaan sitä tulisi vähentää
  3. Monikulttuurisuuspolitiikka ja rasismin vähentäminen
- Miten kunnat voivat kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia, vai voivatko mitenkään?

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Rasismit, rodullistaminen ja rotujärjestelmä

Lähde: Puuronen 2011. Rasistinen Suomi

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Kulttuuripolitiikat

- Eksplisiittinen kulttuuripolitiikka tunnistaa kohteekseen tietyt taiteellisen ilmaisun muodot, kun taas implisiittinen kulttuuripolitiikka koskee tekoja, joilla on tarkoittamattomia kulttuurisia sivuvaikutuksia, tai jotka vaikuttavat kulttuurisiin asioihin mutta eivät tunnista tätä tematiikkaa. Tärkeintä kulttuuriin vaikuttavaa politiikkaa ei välttämättä tehdä kulttuuripolitiikan nimen alla vaan esimerkiksi talouspolitiikan tai koulutuspolitiikan kautta tai täysin poliittisen järjestelmän ulkopuolella markkinoilla. (Kangas & Ruokolainen 2012)

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Kulttuuripolitiikka osana rakenteellista rasismia

- eriytynyt monikulttuurisuus ja vähemmistöjen oikeudet

Kulttuuripolitiikka valkoisuuden tuottajana

- valkoisuuden tunnistaminen, tuottaminen, ylläpito ja vahvistaminen

Kunnan kulttuuripolitiikka ja monikulttuurisuuden tukeminen

- projektit, hankkeet, henkilöstöpolitiikka, koulutus, strategiat

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Kulttuuripolitiikka osana rakenteellista rasismia

Eriytynyt monikulttuurisuus ja vähemmistöjen oikeudet

Monikulttuurisuuden mallit:

1. Kaikkien etnisten ryhmien samanlainen kohtelu:

a) - konservatiivinen: kulttuurien säilyttäminen ja kehittäminen

b) - liberaali: kulttuurien säilyttäminen, kehittäminen ja universaalit ihmisoikeudet

- elämän yksityisiä osa-alueita (uskonto, perhe-elämä, kieli, tavat)

- elämän julkisia osa-alueita (politiikka, työelämä, koulutus, palvelut)

2) Eriytynyt monikulttuurisuus, etnisten ryhmien kohtelu eri tavoin

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Monikulttuurisuuspolitiikan reaalimallit

- monikulttuurisuuspolitiikan eri muodot:
  - integraatio (Pohjoismaat, Iso-Britannia, Hollanti, Kanada)
  - assimilaatio (Ranska)
  - segregatio (Saksa 1970-1980-luvuilla, gastarbeiter)
- eri mallien epäonnistuminen
- monikulttuurisuuspolitiikan eriytyminen: eri vähemmistöjen kohtelemisen eri tavoin --> vähemmistöjen eriarvoisuus
- yleiset / eriytyneet vähemmistöoikeudet

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Suurimmat vieraskielisten ryhmät Suomessa vuoden 2012 lopussa (Tilastokeskus 2013)

Ryhmä	Lukumäärä
Venäjänkieliset	62 554
Vironkieliset	38 364
Somalinkieliset	14 769
Englanninkieliset	14 666
Arabiankieliset	12 042

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

- - suomalaisen yhteiskunnan vähemmistöt ja vähemmistö / monikulttuurisuuspolitiikat
- 1) **ruotsinkieliset**, kielivähemmistö, täydet poliittiset, kielelliset, kulttuuriset, elinkeinonharjoittamisen jne. oikeudet, erityiskohtelu, esimerkiksi koulutus, kieli kansalliskieli, Ahvenanmaan erityisasema, autonomia
- 2) **saamelaiset**, alkuperäiskansa, saamelaiset, periaatteessa täydet poliittiset oikeudet (oikeus osallistua valtaväestön poliittisiin elimiin), ei kuitenkaan poliittista itsehallintoa, kulttuuriset oikeudet rajalliset (kielellinen assimilaatio, kielen opetuksen, omakielisen perus- ja ammatillisen opetuksen vähäisyys tai puuttuminen kokonaan), kulttuuri-itsehallinto, saamelaiskäräjät, elinkeinon harjoittamisen tosiasialliset rajoitukset jne. kieli mainittu lainsäädännössä

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

3) **vanhat vähemmistöt** (romanit, vanha venäläinen vähemmistö, juutalaiset, tataarit), sulautettu/sulautuneet valtaväestöön itsenäisyyden aikana, kielellinen assimilaatio, samat oikeudet kuin muilla kansalaisilla

4) uudet vähemmistöt (yhteensä noin 140 eri kieltä, yhteensä 244 000 muun kuin suomen, ruotsin tai saamen puhujaa), kielellisen sulauttamisen kohteena, ei riittävästi omakielistä opetusta, ei mahdollisuutta opiskella äidinkielellä, kieliä ei ole mainittu perustus- tai kielilaeissa, vaikeudet viranomaisten kanssa asioitaessa (tulkkauksen puute), terveydenhuollossa, koululaitoksessa jne.

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

5) paperittomat

- vailla minkäänlaisia oikeuksia (vrt. terveydenhoito, ihmiskauppa)
- eriytyneen monikulttuurisuuspolitiikan tuloksena Suomessa asuvat vähemmistöt on tosiasiallisesti jaettu (ainakin) edellä mainittuihin viiteen ryhmään, joiden **eriytynyt kohtelu on johtanut vähemmistöjen jäsenten tosiasialliseen epätasa-arvoisuuteen**
- **voiko kuntien kulttuuripolitiikalla vähentää rakenteellista rasismia?**

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Kulttuuri valkoisuuden (valkoisen rodun ja ylivallan) tuottajana

- valkoisuuden tutkimus (valkoiset versus mustat naisfeministit, Frankenberg 1994, White women, race matters)
- valkoisuuden historian tutkimus (USA)
- valkoisuuden tuottamisen tutkimus, Whiteness and Leisure (mm. Sparcklen 2013)

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

- nationalismi, kansakunnat kuviteltuina yhteisöinä, joita länsimaissa yhdistää valkoisuus
- Suomessa kansakunnan rakennusprojekti ja vähemmistöjen tekeminen näkymättömäksi tai sulauttaminen, saamelaisten ennustettu häviäminen, romanien eristäminen, sulauttaminen, hävittämisspyrkimykset
- valtiorasismi, valkoisen rodun heikompi aines

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

- valkoisuuden sosiaalinen luonne, valkoisuuden kulttuuri, jonka vallassa olevat ihmiset ovat tuottaneet ja jota käytetään eri maissa poliittisten, sosiaalisten ja kulttuuristen jäsenyyksien (tai kansalaisuuksien) määrittämiseen
- jotta voisi olla hyväksytty valkoisessa kulttuurissa tulee ei valkoisen käyttää valkoista naamiota (omaksua valkoisen kulttuurin kieli, tavat, moraalikäsitteet jne.)
- kulttuuripolitiikka voi periaatteessa vahvistaa tai heikentää valkoisen naamion käyttötarvetta

Voiko kunnan kulttuuripolitiikalla vähentää rasismia?

Kirjallisuutta:

Kangas, Anita & Ruokolainen, Vilja (2012). Toimintamalli muutoksessa, tutkimus kuntien kulttuuripalveluista.

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö. Cuporen verkkojulkaisuja 16/2012.

Puuronen, Vesa (2011), Rasistinen Suomi. Gaudeamus.

Sparklen, Karl (2013). Whiteness and Leisure. New York, Palgrave, MacMillan.

Tilastokeskus 2013. Vuoden 2012 väkiluvun kasvusta vieraskielisten osuus 87 prosenttia.

http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2012/vaerak_2012_2013-03-22_tie_001_fi.html, luettu 10.6. 2013.